

ISKUSTVA

ŽUPNI SURADNICI KAO DJELOTVORNI ZNAKOVI CRKVENOG ZAJEDNIŠTVA

Andrija Kišićek

Kad je riječ o župnim suradnicima, najprije mislimo na svećenike, župnika i kapelana, zatim katehete, župno vijeće, zvonare i druge nositelje crkvenih službi unutar jedne, do sada uglavnom teritorijalno zaokružene cjeline, a u službi vjernika koji tu žive. Pretpostavlja se da su nositelji tih službi vjernici, kao i da te službe proizlaze iz vjere. Ljubav prema Kristu, njegovoj Crkvi i braći prvi je pokretač ovoga služenja. Sveti Pavao apostol, napose u prvoj poslanici Korinćanima (1 Kor 12), ovim službama pridaje božansko porijeklo nazivajući ih darovima Duha za izgradnju Kristova Mističnog Tijela – Crkve. Apostoli, također, kako čitamo u Djelima Apostolskim, čine jedno stupnjevanje dijeleći to služenje na svećenike, đakone, udovice i druge (Dj 6,1–7). Ovo dijeljenje apostoli čine da bi svatko mogao svoj dar – karizmu što bolje ostvarivati. Darovi su različiti, jedni imaju dar poučavanja, drugi zbrinjavanja, treći opet molitve i služenja riječi, neki opet dijeljenja hrane i pomaganja nemoćnicima i slično. Danas bismo mogli govoriti i o daru ljubavi prema Božjem domu – Crkvi, gdje Isus u Euharistiji trajno stanuje, kao i o darovima gradnje novih objekata što iziskuju potrebe vjernika.

U našem podneblju, čini se da Crkva ima uvjete da se te službe ostvare i da isključivo budu nošene vjerom bez oslonca na materijalna dobra, a onda kao takve utemeljene na Svetom pismu. Župne su zajednice samostalne. Uz općenita načela koja daje šira crkvena zajednica uređuju, kako na duhovnom, tako i na ma-

terijalnom planu, svoj život na slavu Božju i spasenje ljudi. U Crkvi je prisutan Božji i ljudski element. Duh Božji vodi sveopću Crkvu, ali i manje zajednice dijeleći svakom vjerniku darove kako hoće. Valjalo bi više pažnje posvetiti darovima koje Gospodin daje vjernicima da služe braći svojoj.

Ljudski je život Božji dar i poslanje u svijet. Bog, možemo slobodno reći, već po rođenju ljudima daje različite darove koje čovjek može usavršavati, vjernik mnoge i izmoliti, kako bi što bolje mogao služiti općenito ljudima, obavljajući svoje zvanje ili službu, a kojima onda služi unutar Crkve i svoje župne zajednice kao vjernik. Sposobnostima i radom, vjernik zarađuje svagdašnjih kruh i nastavlja Božje stvaralačko djelo u svijetu (Post 1,26). Svijet čini boljim i ljepšim. Unutar zajednice vjernika pridonosi rastu i zajedništvu. Ono prvo je neophodno, a drugo proizlazi iz vjere i na neki način slobodno. Učinjeno je radi Krista i braće u kojima je On prisutan. (Što ste učinili jednome od mojih najmanjih... meni ste učinili ili što niste... meni niste učinili.)

Riječ Božja i iskustvo Crkve potvrđuju da su službe vjernika u manjim crkvenim općinama neophodno potrebne da bi one mogle živjeti, razvijati se i napredovati. U odnosu na Boga najbolje je Njegove darove upotrebiti njemu na slavu.

S obzirom na to, vjerujem da bi neke naglaske unutar naših župnih struktura trebalo pomicati. Netko bi mogao reći, naprijed spo-

menuto, dobro je zamišljeno, ali računajući na čovjekovu konkretnost, neostvarivo. Međutim, koliko mi je poznato neki se pomaci s uspjehom događaju, ali samo u nekim župama, a općenito bismo mogli reći da je situacija drukčija.

Mnoge su župe bez župnih službenika. Svećenik je posve sam. On je vjeroučitelj, kuhar, zvonar, voditelj gradnji i popravaka, karitativni radnik itd. Ti poslovi umanjuju njegovu prvotnu zadaću „služenja riječi i molitvu”. Vapaj apostola; ne dolikuje da mi služimo stolu, znači više tjelesnim i materijalnim potrebama zajednica nego duhovnim, što nam je prva zadaća, i danas je aktualan. Stalna je opasnost da svećenik pritješnjen tim poslovima koji bi inače u njegovom služenju trebali biti u drugom planu u konkretnoj situaciji, ne može do kraja obaviti svoje poslanje. Teško je biti svima sve, bez ičije pomoći. To čak graniči s preuzetnošću i znak je slabog duhovnog života zajednice. Štete su velike, kako po svećenika tako i po vjernike. Župa ne može napredovati. Svećeniku je Gospodin oslonac, ali mora imati i suradnika. Vjernika koji će za njega i s njime moliti i raditi. Isus na poseban način u zajedništvu molitve i rada garantira svoju prisutnost i prihvaćanje molitava. Vjera zajednice podiže i vjeru svećenika, a nevjera i zatvorenost vjernika u uske, samo materijalne interese, djeluje negativno.

S druge strane vjernici postaju samo korisnici sakramenata, darovatelji za materijalne potrebe, a za zajedništvo i neku odgovornost unutar Crkve su nezainteresirani. Oni su svoje obavili. Ostalo mora raditi svećenik ili netko drugi. Tako nastaje jaz koji pogoduje ogovaranju, klevetanju i nepovjerenju. To dobronamjernima otežava pristup u zajedništvo vjere, opterećuje svećenika i djeluje iz dana u dan sve više zarazno. Na svećenika u takvim uvjetima vrebaju trajna opasnost da se sve više prilagođava i bude u svijetu i od svijeta, a ne u svijetu, ali od Boga za svijet. Postaje graditelj za ljudske oči vidljivih stvarnosti. Po njima ga ljudi prosuđuju, hvale ili kude. Ne treba, naime, puno napa da se građevinska djela vide, i po njima svećenik dolazi na rang listu graditelja ovozemaljskih vrijednosti. Izgubi previše vremena za pripremanje terena, a u pravu borbu svog duhovnog poslanja ne stigne ući. Kad sagradi zgrade i uredi prostore, dogodi se da ostanu prazne, a u duši je ipak utjeha: nešto sam učinio. Župljani se time tješe i hvale pred drugima. To je važno,

ali se samo po tome ne događa spasenje. To su tek pomoćna sredstva koja mogu raditi i drugi vjernici – službenici možda i s više dara. Čovjeku, naime, kad o tome razmišlja pred oči dolazi lik Jude. Previše zalijepljen za ovu zemlju ne može shvatiti Isusa. Prodaje ga i čini samoubojstvo. Promašio je zvanje za koje je bio pozvan. Dobra Marta je izabrala manje dobar dio. Novac je trajna opasnost kao i ovozemaljske brige i radovi. Na mnogim se mjestima, čini se, ne može bez toga rada. Mnogi svećenici dobro spajaju jedno i drugo, ali ipak trajna opasnost prijeti. Ima župa u kojima radi ekipa specijaliziranih službenika. Župnik, kapelan, katehiste i drugi profesionalci. U odnosu na župu, dobro obavljaju sve zadatke. Vjernicima su stalno na usluzi a oni se materijalno za njih brinu. Može se dogoditi da ostali vjernici ostanu pasivni. Ne moraju se brinuti za zvonara, orguljaša, sakristana, kićenje crkve, karitativnu djelatnost i slično. Sve to rade drugi. Za svećenike su to dobri uvjeti jer imaju više vremena za svoju službu. Sporedne poslove rade drugi. Ostaje otvoreno pitanje aktivnosti vjernika. Službenici se ne smiju zatvoriti i stati na čelo pojedinih aktivnosti, nego moraju nastojati više aktivirati vjernike. To su, naime, samo privremena rješenja jer je sve manje suradnika takve vrste, a župe ostaju. Pitanje je kako dovesti vjernike, župnu zajednicu do svijesti da su oni Crkva i da bez njihovog zalaganja župna zajednica ne može normalno raditi?

U svome hodu kroz povijest, unutar zajednice vjernika izrađene su neke strukture kako za sveopću Crkvu tako i za župne zajednice. Sveopća Crkva daje glavne smjernice o ustrojstvu župne zajednice. To su propisi o župnom vijeću kao tijelu savjetodavnog karaktera i raznim drugim službenicima. Nekad su to bili odbornici – tutori za pojedine župe ili kapele te kantori, orguljaši, zvonari i slično. U pojedinim razdobljima povijesti te su službe dobro funkcionirale. Tome su zacijelo pridonosili i vanjski uvjeti rada pa i prestiža u društvu. Danas se nešto ugasiло. Mogli bismo se pitati jesu li tome krivi isključivo vanjski ili možda i neki nutarnji, možda vjernički razlozi? U današnje vrijeme je upravo ovo drugo u pitanju. Samo se istinski vjernici bez ovozemaljskih računica mogu odlučiti za te službe. Što dakle učiniti?

Sveta liturgija, kao središnji čin vjernika ne može biti dobro ostvarena bez više službenika. Pretpostavlja zajednicu, svećenika, voditelja pjevanja, zvonara, ministrante, a sad sve više u po-

manjkanju svećeničkih zvanja, vjeroučitelje koji pripremaju liturgiju, i što je osobita potreba nekih zajednica, đakone kao vršitelje njima povjerenih službi. Te su službe nastale iz potrebe vjernika i zajednica i nakon prokušnosti u praksi dobile su oblik struktura. Sad, pak, sve više osjećamo pomanjkanje tih službi. Razlozi su različiti. Nisu tome krivi samo materijalni nego i duhovni razlozi.

Mnoge župe imaju poteškoća s formiranjem župnog vijeća. Teško se nađu vjernici koji su spremni pružiti pomoć svećeniku i preuzeti odgovornost. Tako se događa da svećenik ostane sam. Prekinut je most između svećenika i vjernika upravo po tim službama, gubi se liturgija i nastaje sve veća pasivnost. Neke službenike po župama zamjenjuju djeca, starci i starice. Djeca, došavši do mladenačke dobi, slijede primjer starijih i odustaju, starci umiru i tako zajednice neprestano šepaju.

Ako bismo na tom području željeli nešto promijeniti, ne optužujući za sadašnje stanje previše vanjske uvjete i okolnosti, nego računajući da službe u Crkvi u prvom redu proizlaze iz vjere i opredjeljenja za Isusa Krista, kako to govore nadahnuti tekstovi Svetoga pisma i na što Crkva neprestano upozorava, morali bismo krenuti u temelje i postaviti najprije pitanje vjere. To već zvuči pomalo otrcano i mnogima se čini da se tu ne može više ništa učiniti. Petar je ipak ponovno bacio mrežu na Isusovu riječ. Nisu li vanjske okolnosti zov Božji da se promijenimo i bacimo mrežu na drugu stranu, kako nam Gospodin govori.

Istina je da zajednica treba uzdržavati svoje službenike, naročito ako su profesionalci od kojih ima pravo više očekivati. Opasno je ako službenici postanu ljudi koji očekuju samo materijalnu dobit. Vjera i ljubav prema služenju onda ostanu u drugom planu. Posao se obavlja profesionalno i u točno određeno vrijeme. Takav rad ima svoju vrijednost. Kršćanin, vjernik ipak mora činiti „više od drugih” ne računajući uvijek samo na ovozemaljske naplate. Motiv njegovog rada je nutamjeg porijekla. Iako to, u svijetu otvorenom uglavnom materijalnim vrijednostima, zvuči utopijski kao da je unaprijed osuđeno na neuspjeh, moramo postaviti makar sumnju da Isusove riječi nisu izgubile snagu. Valja pokušati s rizikom vjere. Osloniti se više na evanđeoska načela, a manje na ljudsku mudrost. Snagu prve Crkve imamo i danas. Treba je otkriti i zaživjeti. Povjerovati do kraja svakoj Isusovoj riječi.

Očito je da II. vatikanski sabor i post-saborske smjernice hoće najprije u Crkvi i među vjernicima nešto promijeniti. Pod tim vidom možemo uzeti sve saborske dokumente, obrednike i pisma posljednjih papa. Pozivaju nas najprije na jednu dubinsku vjerničku, a onda i vanjsku strukturalnu promjenu. To nam je sad upućen glas Božji. Kao što ima osporavatelja vanjskih promjena, daleko ih je više na dubinskima koje su puno važnije. Ako se prihvate samo vanjske, strukturalne promjene i pokuša se s njima kao s nekim čarobnim štapićem raditi, brzo propadaju jer nemaju temelja. Ta, pak, nazovimo je dubina proklamirana geslom „a giornamento”, što se može shvatiti kao prihvaćanje i naglašavanje one Sile, Snage, Mudrosti prve Crkve. Kad se radi o službama u Crkvi, naglasak je na djelu Duha Svetoga, ne računajući samo na naravne nego i nadnaravne darove.

Prihvatili smo, naime, obnovljenu liturgiju i to donosi plodove. Obnovljeni obredi nam bolje približavaju Božju riječ. Okrenuli smo oltare prema narodu. Mnogo toga pojednostavili i približili ljudima. Koliko mi je poznato, ima svećenika kojima je jedan važan obrednik promakao pažnji i malo se njime služe. To je „Red pristupa odraslih u kršćanstvo”. Prema odluci II. vatikanskog sabora odobrio ga je i potpisao papa Pavao VI. Od naše je Biskupske konferencije odobren još 1973. g. i posjeduje ga gotovo svaka župa. Možda ga uzimamo u ruke samo ako se netko od odraslih odlučuje na krštenje. No, on nije napisan samo za one koji se prvi puta susreću s kršćanstvom, nego i za one koji ga nisu cjelovito prihvatili. Imamo mnogo vjernika koji su ostali na djetinjoj vjeri, ima samo tradicionalnih, onih za svaku sigurnost koji nemaju nikakvog vjerskog iskustva, kao i onih koji se utječu Bogu ne radi života, nego zbog vremenitih potreba. Ima dakako i živih u kojima je Bog na djelu. Ovaj je obrednik važan i dosta toga bi trebalo s njime započeti. Pokazuje put kako dovesti čovjeka do početnog čina vjere i obraćenja. To je pak Božji poziv upućen svima po sveopćoj Crkvi. Dapače, Evangelii nuntiandi na prvom mjestu spominje i službenike Crkve.

Do sada su uglavnom vjeronaučne i poneke župne zajednice pokušale ići tim putem obraćenja. Iskustvo pokazuje da vjernici koji prodube svoju vjeru, otkrivaju u sebi darove Božje, mole za njih i žele ih ugraditi u služenje zajednici. Shvaćena i doživljena, Radosna vijest potječe na angažman u Crkvi. Žele biti odgovorni članovi Crkve. Za sada su, doduše, u manjini.

Donose nešto novo, pa ih se dovoljno ne razumije. Okolnosti tako utječu na njih da se zatvaraju u sebe te se mnogima, ako ih ne pokušaju shvatiti, njihovo oslanjanje na Boga čini fanatičnim. Iz tih i sličnih razloga pojavljuje se dosta ekscesa unutar takvih zajednica, što je za ljudske oči uočljivije od dobra i ne pokušava se iskoristiti što je pozitivno i korisno. Opasnost je za svećenike da nedovoljno naučeni na vjernički odgovome suradnike, zatvore vrata novijim zbivanjima i ostanu na starom. Dobro je osluškiivati znakove vremena, pogotovo svrnuti pažnju na mlade koji se hoće angažirano uključiti u zajednički život Crkve, te poraditi na promjeni vlastitih pogleda, ne toliko što se tiče struktura, koliko vjere da Gospodin probudi što više službenika za izgrađivanje Crkve.

Crkva je božanskog porijekla. Po tome se razlikuje od drugih ljudskih zajednica. Osnovnoj joj je cilj spašavanje ljudi. U tome je nitko ne može zamijeniti. Članovi su ljudi sa svojim naravnim i nadnaravnim darovima. Takvi su i njezini službenici. Ne drži je ljudska mudrost nego Božja Sila i Mudrost. Iz povezanosti s Bogom, proizlaze i službe u Crkvi. One se ugrađuju u živi organizam Mističnoga Tijela Kristova. Funkcioniraju kao udovi na tijelu. Ako nedostaje neki ud, tijelo je sakato. Ono živi, ali osjeća nedostatak. Tako je i s Crkvom, kako sveopćom, tako i u manjim župnim zajednicama. Glava i Duša su božanskog porijekla. Udovi po daru vjere također su u suradnji s ljudskom slobodom. Sve zajedno tvori božansko ljudsko zajedništvo. To je neraskidivo. Ne može se, stoga, u Crkvi ostvariti samo ljudsko zajedništvo kao u drugim, čisto ljudskim zajednicama. Tu je na prvom mjestu povezanost s Bogom koji daje naravne i nadnaravne darove. Pracrkva i Crkva u svom hodu kroz povijest žive od te svijesti. Valja povjerovati i početi raditi.

Ljudska je razboritost majka drugih kreposti. Apostol Pavao shvatio je i drugu razboritost kad je ljudski mudro propovijedao u Ateni, bez mnogo uspjeha (Dj 17,22–32). Od tada je propovijedao samo Krista Raspetoga jednima sablazan, drugima ludost, ali silu i snagu spasenja. Ne bismo li i mi morali krenuti tim putem u formiranju župnih zajednica?

Među ljudima oko nas čak se i krvne veze razilaze, mnogi brakovi raspadaju, susjedi žive u svađama i čini se da ima većih razdora nego što je to bilo u povijesti. Čovjek teži za sebičnošću. To se odražava u vjkrskim zajednicama i među službenicima. Zajedništvo je šire od ljudskih razmirica, ali one ga umanjuju.

Da ne nastanu podjele u župnim zajednicama veliku ulogu imaju župni suradnici. Zajedno sa svećenicima formiraju obiteljsko zajedništvo župe u kojem svaki vjernik ima mjesta. Svojim službama omogućuju svećeniku da dobro obavi svoje poslanje. Vjericima pomažu da svojim darovima proslave Boga, u prvom redu u liturgiji, a onda i u drugim područjima života. Svećenik brine za vjernike, a oni životom i svjedočenjem dalje šire Radosnu vijest u obiteljima i na radnim mjestima gdje svećenik ne može doći. Ako je svećenik previše zaokupljen drugim, sporednim službama, vjernici su prikraćeni a onda i svi drugi.

ZAKLJUČAK

Ovo je jedno necjelovito i nesveobuhvatno razmišljanje. Dolazi iz muke i pokušaja. Napísano nestručno od svećenika opće prakse. Samo edan prilog razmišljanju mnogih koji bi svojim iskustvom mogli više pridonijeti. Želi biti oslovnjeno u prvom redu na Boga koji je izvor ljubavi i zajedništva. Bez snage odozgo možemo činiti samo ljudske tvorevine, ne i Crkvu. Ljubav prema svim ljudima Božji je dar. U Duhu Svetom Isus je najbolje očituje. Snagom Duha može je očitovati i Crkva. Ta je ljubav radosna žrtva. Ona je jedina sposobna tvoriti zajedništvo. Razumiju je duboki i nesebični vjernici. U njezinoj snazi mogu živjeti i župe. Tu snagu Isus neće uzeti Crkvi. Duh Božji dijeli darove. Nastojmo ih otkrivati, u vjeri prepoznavati, molitvom zalijevati, u služenju drugima razvijati da nam proslava Boga u njegovim darovima bude prvi cilj iz čega neminovno proizlazi radost i sreća ljudi. Vjerujući Božjoj riječi, mora se riskirati.